

Column

Armoede en bestaansonzekerheid

Toby Witte

Armoede is volgens de Verenigde Naties het niet kunnen voorzien in de primaire levensbehoeften, noodzakelijk om een menswaardig bestaan te kunnen leiden. Het gaat dan om levensbehoeften zoals drinkwater, voedsel, kleding, huisvesting en gezondheidszorg. Armoede en bestaansonzekerheid ontstaan bij een structureel tekort aan betaalmiddelen waardoor sommige mensen niet in de hoogste nodige bestaansmiddelen kunnen voorzien. We spreken van armoede wanneer mensen om financiële reden geen of beperkte toegang tot secundaire levensbehoeften hebben als onderwijs, sport, vakanties (reizen) en andere sociale activiteiten waardoor uitsluiting en isolement kunnen ontstaan.

Armoede is een veelkoppig monster en bepaalt de kwaliteit van het leven van mensen. Armoede heeft alles van doen met bestaansonzekerheid. De omvang van armoede in Nederland verschilt per gemeente en zelfs per wijk en buurt. Armoede is een taai vraagstuk waar niet altijd gemakkelijke oplossingen voor te vinden zijn. Armoede doet zich voor in allerlei gedaanten, zoals bijvoorbeeld werkloosheid, eenzaamheid, zwakke gezondheid en dakloosheid. Het vraagstuk raakt mensen die in armoede leven maar het beïnvloedt eveneens het dagelijks werk van sociaal professionals, bestuurders, beleidsmakers en politici die zich ambtshalve en/of beroepshalve bezighouden met armoedebelief en -bestrijding en het bevorderen van maatschappelijke participatie. Er komt nogal wat bij kijken, want duurzame armoedebestrijding vergen kennis en inzichten vanuit diverse wetenschappelijke perspectieven en theoretische concepten en vereist de nodige vaardigheden van professionals.

Hoewel Nederland tot de rijkste landen van Europa behoort, bestaat ook in ons land structurele - langdurige – armoede en bestaansonzekerheid. In 2018 moest ruim een half miljoen van de bijna 7,4 miljoen huishoudens in Nederland rondkomen van een (te) laag inkomen. Het is vaak niet zichtbaar dat mensen hun huur niet meer kunnen betalen of ouders kinderen zonder ontbijt naar school moeten sturen. Het gaat niet alleen om mensen met een werkloosheid- of bijstandsuitkering. Er zijn genoeg mensen die wel een betaalde baan hebben maar met een dusdanig laag salaris waarmee zij niet van rond kunnen komen. Het risico op het

maken van schulden neemt dan toe. Het is daarom niet verbazingwekkend dat vrijwel alle gemeenten in Nederland veel aandacht schenken aan het gericht bestrijden van armoede en bestaansonzekerheid. De meeste gemeenten zetten in op het begeleiden - leveren van maatwerk - naar betaald werken en leggen de nadruk op scholing. Oftewel de focus is gericht op arbeidsintegratie. Voor mensen met een te grote afstand tot de arbeidsmarkt is het stimuleren van maatschappelijke participatie van betekenis evenals het organiseren van ontmoeting in de wijk om sociaal isolement tegen te gaan. Een rode draad in de gemeentelijke aanpak is vroegsignalering en preventie.

Het bestrijden van armoede en bestaansonzekerheid is door de uitbraak van het coronavirus het voorjaar van 2020 in geheel Europa actueler en urgenter geworden dan ooit. Veel mensen maken zich terecht grote zorgen over het ontstane sociale isolement en de sociaal economische gevolgen van de coronapandemie op korte en (middel) lange termijn. Toename van armoede en sociale ongelijkheid liggen op de loer. Hoe gaan we daar als beleidsmakers en sociaal professionals mee om? Naar armoede, bestaansonzekerheid, sociale ongelijkheid en participatie is veel wetenschappelijk en praktijkonderzoek gedaan. In veel recente studies ligt het accent op schulden en schuldhulpverlening. Het valt op dat er erg weinig (studie) boeken zijn voor sociaal professionals en beleidsambtenaren, waarin de complexiteit van het armoedevraagstuk aan de orde komt. Het boek *Armoede en bestaansonzekerheid. Beleid en sociaal professionele aanpak* reikt daarom inzichten aan en reflecteert op de verscheidenheid aan interventies in het tegengaan van armoede en bestaansonzekerheid. Armoedebestrijding omvat meer dan alleen schuldhulpverlening. Er komt veel bij kijken want duurzame bestrijding van armoede en bestaansonzekerheid vergt kennis, inzichten en vooral multidisciplinaire (integrale) vaardigheden. Om die reden hebben enkele lectoren en docentonderzoekers van de Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Leiden/Den Haag, Hogeschool InHolland, Hogeschool Windesheim en Hogeschool Utrecht o.a. deel uitmakend van door het SIA (innovatiefonds) gefinancierde programma Sociaal Vitaal/Vitale Delta vanuit hun expertises bijgedragen aan het recent verschenen (studie)boek dat onderzoek, uitvoeringspraktijk en beleid verbindt en versterking van de professionaliteit van (aankomende) 'werkers' in de beroeps- en beleidspraktijk beoogt.

Toby Witte, lector maatschappelijke zorg en sociaal beleid Hogeschool Rotterdam